

z evropskimi univerzami. Raziskovalcem so na ta način ponudili dostopnost gradiva, namenjenega za raziskave delovanja televizijskih postaj v zgodovini in raziskave razvoja televizijske tehnike. Poseben dostop za akademske raziskave bi zaradi vse večjega obsega naročil za znanstvene raziskave na univerzah prišel prav tudi nam.

Predstavili so nam tudi delovanje sistema "I-News", pri tem poteka delo v posebni kontrolni sobi, vsebine v sistemu pa nadzira medijski menedžer. Dobra stran sistema je, da zagotavlja hiter dostop do avdiovizualnih posnetkov, toda le v majhni količini (za zadnje tri mesece). Zato morajo gradivo še vedno snemati na trakove (IMX), te pa hranijo v arhivskih skladiščih. Hitro dostopni (on-line) so tudi posnetki s t. i. vedno potrebnimi vsebinami (zunanost in notranost pomembnih stavb, panorame prestolnic, ...). Za ogled notranosti kulturnozgodovinskih znamenitosti avstrijske prestolnice je zaradi zgoščenega programa konference žal zmanjkalo časa, izkoristili smo le prost nedeljski večer, dokler nas ni črno nebo nad Hofburgom pregnalo v zavetje hotela.

Aleksander Lavrenčič

Digitalizacija avdiovizualnih arhivov javnih radiotelevizij

Izobraževalno središče RTV Slovenija je v sodelovanju z Oddelkom za arhiviranje in dokumentacijo TV Slovenija pripravilo simpozij s temo "Digitalizacija avdiovizualnih arhivov javnih televizij". Simpozij je bil 22. februarja letos; to naj bi bil prvi v nizu izobraževalnih projektov o digitalizaciji arhivov in naj bi pravzaprav predstavljal temeljni kamen dolgoročnega projekta izobraževanja o digitalnih medijih; vodi ga dr. Melita Zajc.

Osrednji dogodek simpozija je bilo predavanje gosta dr. Branka Bubenika, direktorja službe INDOK Hrvaške televizije in predsednika komisije Mednarodne zveze TV-arhivov FIAT/IFTA za izobraževanje, o digitalizaciji avdiovizualnih arhivov javnih radiotelevizij Evrope. Sodelavci z RTV Slovenija so predstavili svoje poglede na specifične izkušnje. Simpozij je omogočil izmenjavo izkušenj, pregled stanja, problemov in možnosti ter spodbudil komunikacijo med strokovnjaki, katerih delo je na različne načine povezano z možnostmi digitalizacije arhivov.

Pred opisom tem simpozija pa bi rad spoštovanim bralcem v nekaj stvkih predstavil dosedanje zanimivo delo osrednjega predavatelja dr. Branka Bubenika. Dr. Bubenik je po diplomski iz biokemije na kemijski fakulteti v Zagrebu diplomiral tudi na Akademiji za film, gledališče in televizijo v Zagrebu s temo multivizijski eksperimentalni film. Dvanajst let je bil zaposlen na zagrebški televiziji kot novinar in poročevalec. Leta 1974 je prevzel vodenje oddelka za arhiviranje TV Zagreb; tam je še pred koncem sedem-

desetih let uvedel delo z računalniki (kot prvi TV-arhiv za BBC-jevimi na svetu) in razvil oddelke v sodobno informacijsko-dokumentacijsko službo z več oddelki in najsodobnejšimi sistemi za arhiviranje. Leta 1999 je na Univerzi v Zagrebu obrnil doktorsko disertacijo z naslovom "Arhiviranje avdiovizualnih dokumentov in spremembe v televizijskih tehnologijah". Dr. Bubenik predava študentom arhivistike na Univerzi v Zagrebu predmete "multimedijske tehnologije in digitalni arhivi", "medijske tehnologije" in "novinarska dokumentacija".

Že ob prevzemu vodenja arhiva TV Zagreb je dr. Bubenik ustanovil zvezo osmih radijskih in televizijskih arhivov RTV-centrov v tedanji Jugoslaviji. Povezovanje arhivov oziroma tkanje novih vezi je nadaljeval po končanih vojnah v devetdesetih letih z organizacijo seminarjev za arhiviste JV Evrope v Sarajevu in Zagrebu.

Dr. Branko Bubenik je podpredsednik mednarodne zveze televizijskih arhivov FIAT/IFTA, član izvršnega sveta in predsednik komisije za izobraževanje. Od leta 1998, ko je predstavil program za delo v prihodnosti "Izobraževanje avdiovizualnih arhivistov v digitalni dobi", vodi izobraževalne programe za arhiviste in vodilne delavce televizijskih centrov na vseh petih celinah. Znotraj mednarodne organizacije TV arhivistov je dr. Bubenik znan predvsem po svoji načelni drži in prizadevanjih za pravičnejšo porazdelitev sredstev, njegovo delo v revnejših državah pa je omogočilo ohranitev velikega dela svetovne filmske dediščine.

Vrnimo se k našemu simpoziju. Dr. Bubenik je že v uvodu v osrednje predavanje poudaril, da je glede digitalizacije zmeren pesimist, zagovornik umirjene migracije in tranzicijskih obdobjih ter hibridnih tehnologij. Problem digitalizacije analognih arhivov morajo reševati interdisciplinarne skupine, ki jih sestavljajo tehniki, informatiki, arhivisti in ljudje iz programa, uporabniki arhivov. Kot poglobitveni vzrok za nujno digitalizacijo je navedel boj proti degradaciji in uničenju zapisov na analognih nosilcih. Predstavil je tudi ključni problem, s katerim se spopadamo v avdiovizualnih arhivih: kako opraviti selekcijo, kaj ohraniti in kaj uničiti. Predstavil je tudi arhive v razvitem svetu (Zahodna Evropa, Severna Amerika, Avstralija, Japonska) in drugod po svetu (JV Evropa, Vzhodna Evropa, Latinska Amerika, Azija in predvsem Afrika z najhujšimi problemi, saj se pomanjkanju denarja pridružuje tudi za arhivsko gradivo uničujoče podnebje). Opisal je delovanje projekta PRESTO SPACE, ki pa je na žalost postal monopol televizijskih postaj, vključenih v projekt prav od začetka. Posebej je predstavil tudi arhiv HRT in skrb za arhivsko gradivo v Zagrebu. Pohvalijo se namreč lahko z izjemno urejenim računalniškim sistemom in ustreznimi razmerami v skladiščih, njihovo najdragocenejše gradivo pa hranijo v posebnem hladilniku za filme.

Mag. Radivoj Pavlin, vodja systemskega razvoja RTV Slovenija, je v predavanju "Tehnični vidiki digitalizacije videoarhivov" predstavil nove načine produkcije in distribucije programov, prednosti in

možnosti za digitalizacijo ter dolgoročne cilje arhiviranja v digitalni obliki. Predvsem je opozoril na prepite z medija na medij z možnostmi za popraviljanje napak. Hkrati je opozoril tudi na težave pri digitalizaciji videozapisov: velikanske količine podatkov za zapis videoposnetkov, ki zasedejo približno stokrat več računalniškega prostora kot avdioposnetki, in tudi na različne oblike kodiranja digitalnega videesignala (SDI, MPEG-2, DV ...) z nujnimi velikimi bitnimi hitrostmi za dostop uporabnikov do videoposnetkov v centralnem pomnilniku. Dodatne skrbi pa povzroča strokovnjakom tudi zaščita pomnilnika pred napakami.

Svetovalec pomočnika generalnega direktorja RTV Slovenija za avdiopodročje Martin Žvelc je v predavanju "Digitalizacija in hranjenje digitalnih zvokovnih vsebin" spregovoril o dveh platih digitalizacije arhivov: o digitalizaciji analognih avdioarhivov in hranjenju digitalnih zvokovnih vsebin. Predstavil je prednosti digitalnega arhiviranja avdiodokumentov v primerjavi z arhiviranjem videozapisov, kot tudi določene težave. Pri vzrokih za čimprejšnjo realizacijo digitalizacije, ki jih je navedel, je poudaril staranje in življenjsko dobo magnetoskopskih trakov, ukinjanje proizvodnje trakov, ukinjeno proizvodnjo naprav za predvajanje in nezadržno naraščanje zvokovnih vsebin na nestabilnih digitalnih nosilcih zvoka (CDR, DAT, MD).

Mladi urednik oddaje "Resnična resničnost" izobraževalnega programa TV Slovenija Andraž Tori je prijetno presenetil s sproščenim nastopom in odličnim predavanjem "Intelektualna lastnina in copyleft v informacijski družbi". Predstavil je problem pravic za predvajanje na svetovnem spletu in pomen dovoljenih pravic – copyleft. Predvajanje posnetkov je namreč omejeno z zakoni o avtorskih pravicah, copyrightom, in vedno bolj tudi pravic lastnikov licenc.

Radijski urednik Jure Longyka je s predavanjem "Gradnja digitalnega avdiovizualnega arhiva" predstavil razloge za digitalizacijo avdiovizualnih arhivov in načinov za uresničitev z razdelitvijo procesa digitalizacije. Jure Longyka je svojo raziskavo opravil na osnovi analize dela majhnih avdiovizualnih arhivov, zato je bilo smiselno nadaljevanje simpozija s predstavitev dela v avdiovizualnem arhivu regionalnega TV-centra Maribor, ki ga je predstavila Vesna Kolar. Mariborski arhiv hrani predvsem gradivo na kasetah beta (okrog 3000 kaset betacam SP, letno arhivirajo okrog 200 arhivskih enot). Poleg kaset beta hranijo v arhivu le še manjše število kaset U-matic. Radi bi jih čim prej presneli na nove nosilce, vendar žal nimajo dovolj finančnih sredstev; kljub temu enotnost in manjša količina nosilcev predstavljata manjše težave pri digitalizaciji, veliko manjše, kot se sicer obetajo gigantu med slovenskimi videoarhivi, kot je arhiv TV Slovenija z različnimi nosilci slike in zvoka (prek 110.000 pisnih dokumentov, 300.000 fotografij, 20.000.000 metrov filma, 18.000 magnetoskopskih trakov in okrog 70.000 kaset beta). Glavne probleme, s katerimi se spopadamo v arhivu, sem predstavil sam. Poudaril sem, da sama digitalizacija ne more in ne sme biti cilj arhiva, ampak predstavlja le pomoč pri materialnem varstvu arhivskega gradiva, saj obvaruje

gradivo pred poškodbami in omogoča lažji dostop do njega. Najprej moramo gradivo ohraniti in šele potem ga digitaliziramo. Zaradi velikanske količine gradiva, za katerega vemo, da nam ga ne bo nikoli uspelo digitalizirati, sem predstavil tudi načela, ki smo jih arhivisti določili za izdelavo prednostnega seznama presnemavanj na digitalne nosilce. Načela se med seboj prekrivajo, upoštevajo pa stroške, dostop, občutljivost in ranljivost nosilcev, izjemnost posnetkov, podatke o vsebini, pravice do uporabe in pomen za nacionalno kulturno dediščino.

Pohvaliti moram veliko zanimanje za temo simpozija in dobro udeležbo predvsem iz enote OE produkcija, torej sodelavcev iz tehnične stroke in iz radijskega dela naše hiše, najopaznejši pa so bili tisti, ki niso bili opaženi. Manjkali so namreč sodelavci iz programskega dela, torej ravno tisti, ki uporabljajo največ gradiva iz arhiva: novinarji, scenaristi, producenti, tajnice režije, režiserji. V svoji naivnosti, prepričan sem namreč bil, da bi jim predavanja koristila, sem uporabnikom v predavanju odmeril tudi dober del, a sem ga moral zaradi odsotnosti naših zvezdic žal izpustiti. Očitno nas čaka še veliko dela, preden bomo spremenili odnos do arhivov in arhivskega gradiva v naši delovni organizaciji in slovenski javnosti. Mogoče pa se kakšni zvezdi le utrne.

Aleksander Lavrenčič

23. festival nemega filma v Pordenoneju in Sacilu

Od 11. do 16. oktobra sem se udeležila 23. festivala nemega filma v Pordenoneju. Organizatorji so ga začeli s filmom *The General* iz leta 1927, katerega producent in režiser je priznani ameriški avtor Buster Keaton. *The General* je njegov najslavnejši in najboljši film. Opisuje dogajanje v ameriški državljanski vojni; prikazuje, kako mali človek popolnoma sam opravlja junaška dela, pri tem pa je v sporu z vso armado. Film je povsem klasičen.

